

Edgar Allan Poe

Prihody Arthura Gordona Pyma

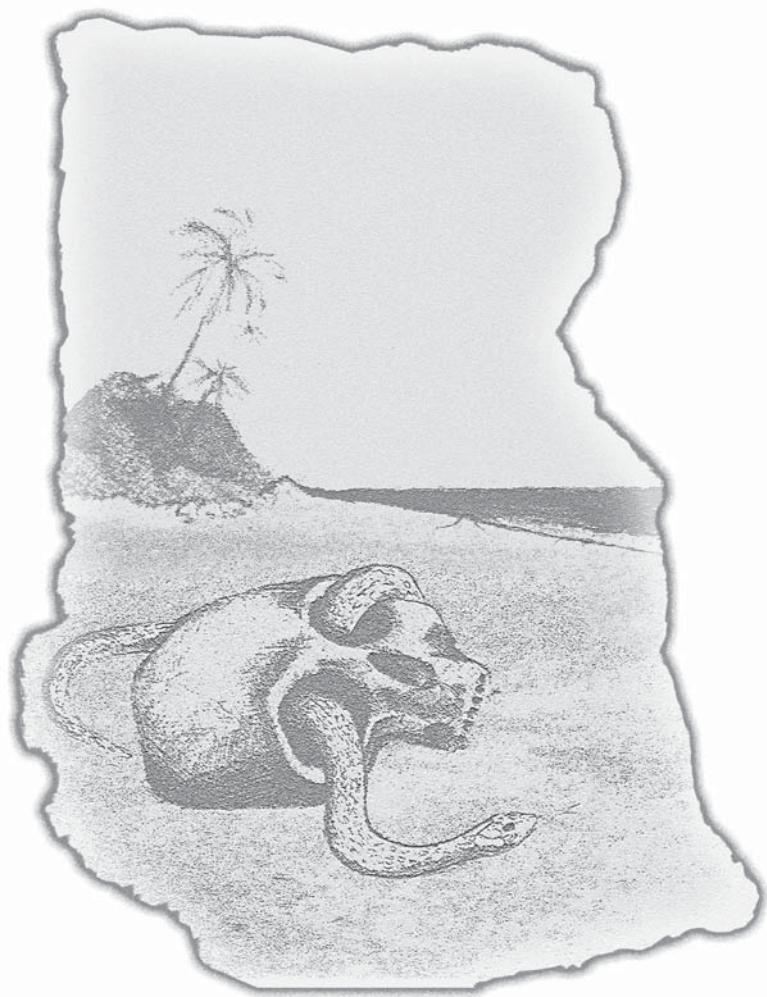

EUROPA

Edgar Allan Poe

Príhody Arthura Gordona Pyma z Nantucketu

EUROPA

Preklad © Ivan Krčméry, dedičia 2009

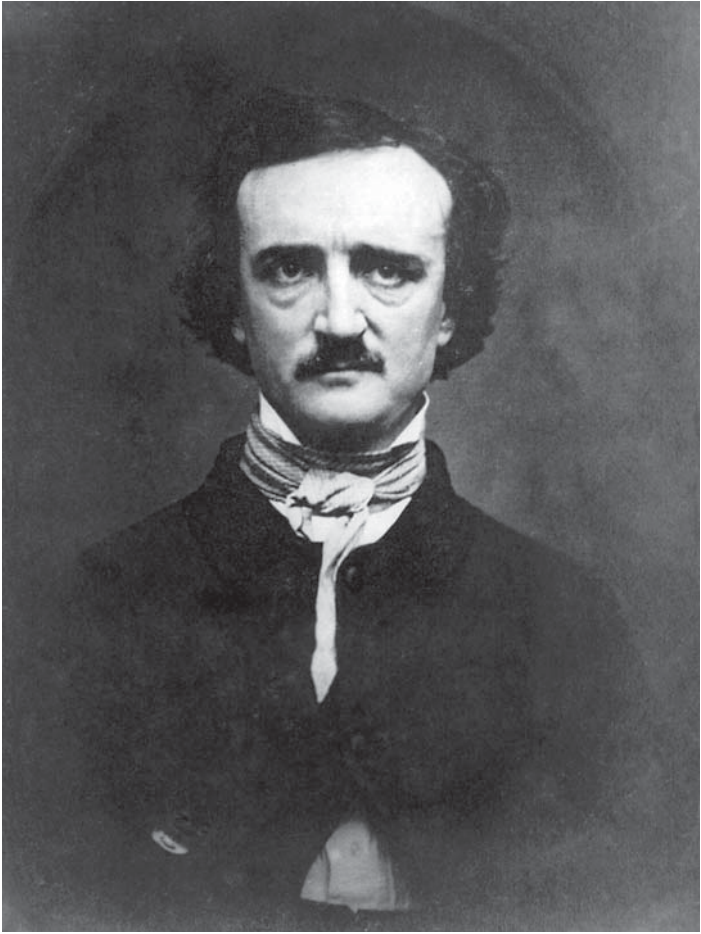
Ilustrácie © Martin Vrabec 2009

Cover design and layout © Bee and Honey ([www.beeandhoney](http://www.beeandhoney.com)) 2009

Ako siedmy zväzok edície Liga výnimočných vydalo © Vydavateľstvo Európa, s.r.o. 2009

www.vydavatelstvo-europa.sk

ISBN 978-80-89111-37-4

Edgar A Poe.

PRÍHODY ARTHURA GORDONA PYMA Z NANTUCKETU OBSAHUJÚ

PODROBNOSTI O VZBURE A HROZKOM KRVIPRELIATÍ NA PALUBE AMERICKEJ BRIGY GRAMPUS, KTORÁ SA PLAVILA DO JUŽNÝCH MORÍ. ROZPRÁVA SA TU O TOM, AKO SA ZACHRÁNENÍ OPÄŤ ZMOCNILI LODE, AKO STROSKOTALI A VZÁPÄTÍ PODSTÚPILI STRAŠNÝ HLA DOMOR, AKO ICH ZACHRÁNIL BRITSKÝ SKUNER JANE GUY. ĎALEJ, AKO SA PLAVILA TÁTO LOĎ V JUŽNÝCH MORIACH, AKO JU DOBYLI A POSÁDKU VYVRAŽDILI V SÚOSTROVÍ NA 84. ROVNOBEŽKE JUŽNEJ ŠÍRKY, AKO AJ O NEUVERITEĽNÝCH DOBRODRUŽSTVÁCH A OBJAVOCH EŠTE ĎALEJ SMEROM NA JUH, KTORÉ ZAPRÍČINILA TÁTO NEŠŤASTNÁ POHROMA.

ÚVODNÁ POZNÁMKA

Keď som sa pred niekoľkými mesiacmi vrátil do Spojených štátov z mnohých nezvyčajne dobrodružných ciest po južných moriach a po iných miestach, ako ich opisujem na nasledujúcich stranách, v Richmonde, v štáte Virgínia, som sa náhodou ocitol v spoločnosti niekoľkých gentlemanov, ktorí sa dopodrobna zaujímali o všetko z tých končín, čo som navštívil, a jednoducho mi pripomínali, že je mojou povinnosťou zverejniť tieto príhody. Mal som však viacero dôvodov, prečo som to neurobil: niektoré z nich mali celkom súkromný charakter a týkali sa iba mňa samého, iné neboli natoľko súkromné. Navyše ma odrádzala aj skutočnosť, že som si na cestách zväčša nevedol denník. Obával som sa, že nebudem vedieť spamäti opísať všetko tak presne a súvisle, aby vznikla pravdivá podoba toho, čo som v skutočnosti zažil, a že sa neobídem bez prirodzeného a nevyhnutného zveličovania, ku ktorému máme všetci sklón, keď vykresľujeme príhody, čo na nás mocne zapôsobili a vyburcovali našu predstavivosť. Druhá príčina bola, že príbehy, o ktorých chcem rozprávať, sú také čudné, že som mohol dúfať, že im bez dokladu (mohol to dosvedčiť jediný človek, aj to polovičný Indián) uverí nanajvýš moja rodina a moji priatelia, ktorí sa už v živote presvedčili, že mám vo zvyku hovoriť pravdu. Skôr sa dalo očakávať, že verejnosť bude všetko, čo napíšem, pokladať iba za nehanebný a bezočivý výmysel. No okrem toho jednou z hlavných príčin, ktoré mi bránili vyhovieť návrhom mojich poradcov, boli pochybnosti o mojich spisovateľských schopnostiach.

Medzi gentlemanmi z Virgínie, ktorí sa veľmi živo zaujímali o môj príbeh, najmä však o zážitky z južných morí, bol pán Poe, bývalý redaktor mesačníka *Southern Literary Messenger*, ktorý v Richmonde vydáva Thomas W. White. Spolu s ostatnými ma presviedčal, aby som čo najskôr podrobne opísal všetko, čo som videl a zažil, a aby som pritom pamätal na vyspelosť a prirodzenú inteligenciu čitateľov. Uistoval ma, že moju knihu, či si už získam priazeň čitateľov alebo nie, zrejme práve pre jej kostrbatosť – ak o tom takto možno hovoriť – prijmú ako pravdivú.

Jednako však som sa nevedel rozhodnúť podujat' sa na to, čo mi navrhoval. Neskôr, keď zistil, že sa mi do toho akosi nechce, navrhol mi, aby som mu dovolil vlastnými slovami opísať prvú časť dobrodružstiev tak, ako som im to porozprával, a zverejniť to ako román v časopise *Southern Literary Messenger*. Nenamietal som, pravda, vyhradil som si, že nevedie moje pravé meno.

V januárovom a februárovom čísle *Messengera* (1837) vyšli dve pokračovania tohto zdanlivo vymysleného príbehu a aby ho naozaj pokladali za výmysel, v obsahu mesačníka bolo pri týchto článkoch meno pána Poea.

Ohlas, aký vyvolala táto leš', priviedol ma napokon k tomu, že som sa sám podujal spracovať a pravidelne uverejňovať spomínané dobrodružstvá. Presvedčil som sa, že hoci vzbudzovali rozprávkový dojem, ktorý tak dômyselne zahal'oval časť môjho príbehu uverejneného v *Messengeri* (pričom ani jeden údaj nebol zmenený alebo skreslený), čitatelia ich potom ani trochu nepokladali za vymyslené a na adresu pána Poea prišlo niekoľko listov, ktoré jasne svedčili o opačnom názore. Tak som dospel k záveru, že moje príbehy už svojou povahou sú dostatočným dôkazom pravdivosti, preto sa teda nemusím veľmi obávať, že by mi verejnosť neuverila.

Po tomto vysvetlení bude hneď každému jasné, aký podiel mám na nasledujúcom príbehu, a každý takisto zistí, že na niekoľkých úvodných stranách, ktoré napísal pán Poe, nie je skreslený ani jeden fakt. Tých čitateľ'ov, ktorí nevideli *Messenger*, tak tiež netreba upozorňovať, kde sa končí jeho časť a kde sa začína moja; určite to hneď vybadajú z rozdielnosti štýlu.

A. G. Pym
New York, v júli 1838

KAPITOLA I

Volám sa Arthur Gordon Pym. Môj otec bol váženým kupcom s námorníckymi potrebami v Nantuckete, kde som sa narodil. Starý otec z matkinej strany bol advokátom s dobrou praxou. Vo všetkom mal šťastnú ruku a veľmi úspešne špekuloval s akciami Edgartonskej novej banky, ako sa voľakedy nazývala. Takto a ešte iným spôsobom sa mu podarilo nahonobiť peknú kôpku peňazí. Myslím, že si ma obľúbil väčšmi ako kohokoľvek iného na svete, a tak som čakal, že po jeho smrti zdedím značnú časť majetku. Keď som mal šesť rokov, poslal ma do školy k starému pánu Rickettsovi, jednorukému gentlemanovi s čudáckymi spôsobmi, ktorého poznal každý, kto navštívil New Bedford. V jeho škole som zostal do šestnástich rokov a potom som šiel do akadémie pána E. Ronalda na kopci. Tu som sa skamarátil so synom pána Barnarda, námorného kapitána, ktorý sa zvyčajne plavil v službách Lloyda a Vredenburgha. Pána Barnarda v New Bedforde tiež veľmi dobre poznajú a pokiaľ viem, v Edgartone má mnoho príbuzných. Jeho syn sa volal Augustus a bol odo mňa takmer o dva roky starší. Na lodi John Donaldson lovil s otcom veľryby a vždy mi rozprával o svojich dobrodružstvách v južných vodách Tichého oceána. Často som s ním chodieval domov a strávil som uňho celý deň, ba niekedy aj celú noc. Delili sme sa o lôžko a až do svitania som nezažmúril oči, lebo mi rozprával príbehy o domorodcoch z ostrova Tinian a z iných miest, ktoré na svojich cestách navštívil. Postupne ma všetko to, čo rozprával, natoľko zaujalo, že som nesmierne zatúžil vydať sa na more. Mal som plachetnicu asi za sedemdesiatpäť dolárov, nazývala sa Ariel. Bola vybavená ako šalupa, s maličkou palubou a jednou kajutou – zabudol som už jej nosnosť, ale poľahky sa na nej mohlo plaviť aj desať ľudí. S touto loďkou sme vystrájali také bláznivé kúsky, že keď si teraz na ne spomeniem, vidí sa mi, že len zázrakom som ešte dnes nažive.

Jedno z týchto dobrodružstiev vám spomeniem ako úvod k ďalšiemu, obšírnejšiemu rozprávaníu. Raz večer bola u Barnardovcov veselá spoločnosť, a keď sa už zábava chýlila ku koncu, obidvaja s Augustom sme boli poriadne podpítí. Ako obyčajne v takýchto prípadoch som si radšej ľahol k nemu do posteľe, než by som mal ísť domov. Zdalo sa mi, že aj on pokojne zaspal (spoločnosť sa rozišla asi okolo jednej) a ani len slovom nenadhodil svoju obľúbenú tému. Od chvíle, čo sme si ľahli, prešlo sotva pol hodiny a ja som už aj zaspával, keď odrazu Augustus vyskočil

a strašne zakľial. Nijaký Arthur Pym, ani nijaký svätý mu vraj nestojí za to, aby kvôli nemu šiel spať, keď od juhozápadu podúva taký znamenitý vetrik. Jakživ ma nič na svete neprekvapilo väčšmi. Nevedel som, čo má za lubom, a myslel som si, že mu alkohol načisto pomútil hlavu. Ďalej však rozprával celkom rozumne, vraj vie, že ho pokladám za opitého, ale že v živote ešte nebol taký triezvy. Len ho vraj zlostí, že by sa mal za takej krásnej noci vyvalovať v posteli ako pes, preto sa teda rozhodol, že vstane, oblečie sa a len tak zo špásu sa prevezie na člne. Naozaj neviem, čo ma posadlo, ale sotva to vypovedal, zmocnila sa ma nesmierna radosť a vzrušenie a jeho bláznivý návrh mi pripadol ohromne zábavný a rozumný. Vonku fúkal poriadny vetrisko a bolo veľmi chladno – veď už bol koniec októbra. No aj tak som v zápale nadšenia vyskočil z postele a povedal som mu, že som aspoň taký smelý ako on a takisto sa mi nechce váľať v posteli ako pes a že i ja som za každý žart a špás práve tak ako akýsi Augustus Barnard z Nantucketu.

Oblekáním sme sa veľmi nezdržiavali a ponáhľali sme sa k člnu. Kolísal sa v starom spustnutom prístave pri skladištiach dreva firmy Pankey a spol. a otlákal si boky o hrubé brvná. Augustus skočil dnu a začal vylievať vodu, lebo siahala takmer do polovice. Keď to urobil, zdvihli sme stožiar s napnutou plachtou a kosatkou, nabrali sme plný vietor a smelo vyplávali na more.

Ako som povedal, podúval čerstvý severozápadný vietor. Noc bola veľmi jasná a chladná. Augustus prevzal kormidlo a ja som sa postavil k sťažňu na môstik vedľa kajuty. Vyplávali sme veľkou rýchlosťou. Odvtedy, čo sme sa odrazili od brehu, nepreriekli sme ani slovo. Napokon som sa priateľa opýtal, kam má namierené a kedy sa asi tak vrátíme. Hodnú chvíľu si pohvizdoval a potom nevrlo odsekol: – Ja som sa vybral na more a ty, ak sa ti páči, môžeš sa vrátiť. – Pozrel som naňho a hneď som zisťil, že je i napriek predstieranej ľahostajnosti veľmi vzrušený. Jasne som ho videl v mesačnom svite. Tvár mal bledšiu ako mramor a ruka sa mu tak silne triasla, že ledva udržal kormidlo. Bolo mi jasné, že čosi tu nie je v poriadku, a mráz mi prešiel po chrbte. Vtedy som o kormidlovaní ešte veľa nevedel a bol som úplne závislý od priateľovej námorníckej zručnosti. Navyše vietor silnel a rýchlo nás unášal z pobrežnej tíšiny. No aj tak som sa hanbil prejaviť nejaké obavy a skoro polhodinu som nepreriekol slova. Dlhšie som to však už nevydržal a povedal som Augustovi, že by bolo načase vrátiť sa. Ako predtým, trvalo hodnú chvíľu, kým odpovedal, alebo si aspoň všimol moju poznámku. – Ale kdeže, –

povedal. – Času máme dosť, hneď sme doma. – Čakal som takúto odpoveď, ale v tóne jeho hlasu zaznelo čosi, čo ma naplnilo nepopísateľným pocitom hrôzy. Opäť som opatrne pozrel na priateľa. Pery mal celkom bledé a kolená sa mu podlamovali. Ledva sa udržal na nohách. – Preboha, Augustus! – skríkol som zdesene. – Čo ti je? Čo je s tebou? Čo teraz urobíme? – Čo je so mnou? – jachtal, akoby ho to bolo veľmi prekvapilo. V tej chvíli pustil kormidlo a zrútil sa na dno člna. – Nič, nič mi nie je, n-n-nevidíš, že ideme domov?

Až vtedy som všetko pochopil. Priskočil som k nemu a zdvihol som ho. Bol spitý – spitý ako čík – veď už nemohol ani stáť, ani rozprávať, ba nič už ani nevidel. Oči sa mu leskli, a keď som ho úplne zúfalý pustil, spadol ako klát do špinavej vody na dne člna, z ktorej som ho predtým zdvihol. Zrejme toho večera vypil oveľa viac, ako som si myslel, a jeho čudné spôsoby v posteli boli výsledkom vrcholnej opitosti – stavu, podobného šialenstvu, keď opitý naoko vyzerá ako človek, ktorý je celkom pri zmysloch. Lenže, ako sa to zvyčajne stáva, studený nočný vzduch naňho zapôsobil, pod jeho vplyvom duševná energia zoslabla – a akési matné tušenie o nebezpečnom položení zrejme iba urýchlilo zrútenie. Teraz bol úplne otupený a nebolo nádeje, že sa za niekoľko hodín spamätá.

Ťažko si možno predstaviť, aká hrôza sa ma zmocnila. Opojenie z vína, ktoré som predtým vypil, sa rozplynulo a ja som bol teraz dvojnásobne bojzlivý a nerozhodný. Vedel som, že vonkoncom nie som schopný viesť čln a že prudký vietor a mocný odliv nás ženú do záhuby. Za nami sa podľa všetkého schyľovalo k búrke. Nemali sme ani kompas, ani zásoby potravín a bolo jasné, že ak zachováme terajší smer, do brieždenia stratíme pevninu z dohľadu. Tieto myšlienky a mnohé iné rovnako príšerné mi prudko vírili hlavou a na chvíľu ma natoľko ochromili, že som nebol schopný ani len pohnúť sa. Čln sa bláznivo hnal ďalej, neskasané plachty – hlavná plachta alebo aspoň kosatka – boli celkom vystavené vetru, cez boky sa valila pena. Div divúci, že sme sa neprevrhli, keď Augustus, ako som už spomínal, pustil kormidlo a ja som bol taký zmätený, že mi ani len na um neprišlo, aby som ho chytil. Našťastie však loď sa držala, takže postupne som sa spamätal. Lenže vietor úžasne zosilnel a vždy, keď sme vyplávali na hrebeň vlny, voda poklesla na zadnú časť paluby a zaliala nás. Bol som načisto skrehnutý a takmer nič som už nevnímал. Napokon som sa odhodlal k zúfalemu činu; priskočil som k hlavnej plachte, v rýchlosti som ju strhol. Ako sa dalo

očakávať, preletela cez bok, a keď nasiakla vodou, zlomila stožiar takmer až pri samej palube. A táto náhoda ma zachránila pred okamžitou skazou. Vietor ma hnal iba s kosatkou, palubu občas zalievali vysoké vlny, no strach z okamžitej záhuby ma už opustil. Chytil som kormidlo a voľnejšie som si vydýchol, keď som si uvedomil, že nám zostáva iskierka nádeje, že vyviazneme. Augustus ešte vždy bezmocne ležal na dne člna a hrozilo mu, že sa utopí. (Tam, kde sa zvalil, bolo asi na stopu vody.) Horkotťažko som ho nadvihol a aby sa udržal v sediacej polohe, omotal som mu okolo pása povraz, ktorý som priviazal na kruh visiaci zo strechy kajuty. Keď som to všetko ako-tak zvládol, premrznutý a vzrušený som sa odovzdal do vôle Božej a zaumienil som si, že nech sa stane čokoľvek, všetko budem znášať tak odvážne, ako sa len dá.

Len čo som dospel k tomuto rozhodnutiu, celý priestor okolo člna a nad ním sa naplnil mocným a dlhým výkrikom alebo zvriesknutím, ktoré akoby vychádzalo z hrdiel tisícich démonov. Nikdy v živote nezabudnem, aká smrteľná hrôza sa ma v tej chvíli zmocnila. Vlasy na hlave mi dupkom vstávali – cítil som, ako mi v žilách tuhne krv – srdce mi už prestávalo biť, ba nestačil som ani zdvihnúť zrak, aby som poznal príčinu svojho zdesenia – a v mdlobách som sa zvalil na telo ležiaceho priateľa.

Precitol som až v kabíne veľkej rybárskej lode Penguin, ktorá plávala do Nantucketu. Nado mnou stálo niekoľko ľudí a Augustus, bledší ako smrť, mi zo všetkých síl trel ruky. Keď videl, že som otvoril oči, od radosti a šťastia tak vykrikoval, že okolostojacim drsným chlapom vylúdlil na tvárach smiech i slzy. Záhada, že ešte vôbec žijeme, sa čoskoro vysvetlila. Vrazila do nás rybárska loď, ktorá v tesnej blízkosti plávala s napnutými plachtami do Nantucketu a takmer kolmo prechádzala naším smerom. Niekoľko ľudí stálo na prednej rozhladni, ale zbadali nás až vtedy, keď sa už zrážke nedalo vyhnúť. A práve ich varovné výkriky, keď nás spozorovali, ma tak príšerne vyľakali. Obrovská loď nás vraj prešla tak ľahko, ako by náš vlastný čln bol prešiel iba pierko, a pritom si nikto nevšimol ani najmenšiu prekážku v ceste. Z paluby postihnutej loďky sa vraj nezval ani hlások; bolo počuť iba ľahké zaškripanie, ktoré splývalo s hukotom vetra a mora, keď sa krehký čln, ktorý vzápätí pohltila voda, na okamih obtrel o kýl svojho ničiteľa; a to bolo všetko. Kapitán E. T. V. Block z Nového Londýna sa domnieval, že náš čln (nezabúdajme, že nemal sťažien) je iba obyčajná šalupa, ktorú odniesol príboj, a chcel ďalej bez meškania pokračovať v plavbe. Na šťastie

však dvaja chlapi z rozhl'adne sa svätosväte zaprisahávali, že pri kormidle videli človeka, a boli presvedčení, že ho ešte možno zachrániť. Nasledovala ostrá výmena názorov, čo Blocka natol'ko podráždilo, že po chvíli povedal, že nie je jeho povinnosťou, aby naveky dával pozor na vajcové škrupiny, že sa vraj loď nemôže zakaždým vracat' pre kadejaké hlúposti. A ak aj niekoho potopili, môže za to iba on sám, a nikto iný. Nech sa utopí a prepadne do horúcich pekiel! Takto alebo podobne vyjadril svoj názor. Tu však zasiahol prvý kormidelník Henderson, ktorého, takisto ako i posádku celej lode, pobúrili takéto ukrutné a bezcitné slová. Keď videl, že má za sebou celé mužstvo, otvorene povedal kapitánovi, že je súci na šibenicu a že neposlúchne jeho príkaz, aj keby ho mali obesit' vo chvíli, až vystúpi na breh. Zamieril na kormu, Blocka (ktorý zbledol a nepovedal ani slova) odsotil nabok, chytil kormidlo a pevným hlasom zvolal: – Čelom k vetru! – Chlapi skočili na svoje miesta a loď sa pekne obrátila. Celé to netrvalo ani päť minút, ale nikto neveril, že by bolo možné ešte niekoho zachrániť, ak vôbec na palube člna niekto bol. A predsa, ako už čitateľ zistil, zachránili nás obidvoch, Augusta i mňa; našu záchranu bolo by azda možné pripísať dvom nepochopiteľným náhodám, ktoré múdri a nábožní ľudia pokladajú za zvláštny zásah Prozreteľnosti.

Vo chvíli, keď loď zastávala, kormidelník spustil záchranný čln, do ktorého skočil s dvoma chlapmi; tuším to boli práve tí dvaja, ktorí tvrdili, že ma zbadali pri kormidle. Len čo sa odrazili od záveternej strany (mesiac ešte vždy jasne svietil), loď sa pomaly a ťažko obracala k vetru. V tej chvíli Henderson vstal zo svojho miesta a zreval na mužstvo: – Naspäť! Naspäť! – Chlapi veslovali naspäť ako najrýchlejšie vedeli a zatiaľ loď dokončila obrat a rozbehla sa po vetre, hoci sa celá osádka opretekly usilovala skasat' plachty. Len čo sa kormidelník priblížil na dosah k lodnej reťazi, zachytil sa o ňu, aj keď to bol veľmi nebezpečný pokus. Keď sa po druhom mocnom výkyve zdvihla pravá strana lode, odrazu bolo jasné, čoho sa kormidelník obával: na hladký a lesklý spodok lode (Penguin bol okovaný meďou a medenými nitmi) bolo prazvláštnym spôsobom pripútané ľudské telo, ktoré sa pri každom pohybe lodného trupu knísalo a vrážalo doň. Po niekoľkých neúspešných pokusoch, pri ustavičnom kymácaní lode, keď každú chvíľu hrozilo nebezpečenstvo, že sa čln ponorí, napokon ma vyslobodili z hrozného položenía a vytiahli na palubu, lebo to telo, ako sa ukázalo, som bol ja. Vyšlo najavo, že sa uvoľnila jedna z trámových svoriek, prerazila otvor v medenom

pancieri, a keď som sa dostal pod loď, zachytila ma a sputnala takýmto nebezpečným spôsobom k jej spodku. Hrot svorky mi prešiel cez golier zelenej vlnenej kazajky, ktorú som mal na sebe a vyšiel von medzi dvoma šľachami, rovno pod pravým uchom. Ihneď ma uložili do postele, a zdalo sa, že mám už dušu na jazyku. Na palube nebol lekár. Kapitán ma však veľmi starostlivo opatroval – tak sa mi vidí, aby sa očistil v očiach posádky za svoje surové správanie zo začiatku.

Medzitým Henderson opäť odrazil od lode, hoci vietor burácal ako uragán. Onedlho narazil na posledné trosky z nášho člna a jeden z mužov ho ubezpečoval, že medzi burácaním vetra rozoznáva slabé volanie o pomoc. To prinútilo statočných plavcov, aby ešte pol hodinu hľadali, hoci im kapitán Block dával opätovné signály na návrat a hoci každá chvíľa v takom krehkom člne znamenala pre nich smrteľné nebezpečenstvo. Je veru až nepochopiteľné, ako mohol taký malý čln, v akom sa plavili, uniknúť čo len na chvíľku skaze. Bol však stavaný pre lov veľrýb a vystrojený bol, ako som sa neskôr presvedčil, vzdušnými plavákmi, aké mávajú niektoré záchranné člny, používané na pobreží Walesu.

Keď márne hľadali asi pol hodinu, rozhodli sa, že sa vrátia na loď. Len čo sa takto rozhodli, zaznel slabý výkrik z tmavého predmetu, ktorý sa rýchlo mihol okolo nich. Pustili sa za ním a čoskoro ho dostihli. Ukázalo sa, že je to celá strecha z kajuty Ariela. Na nej sa zmietať Augustus, podistým už z posledných síl. Keď ho vytiahli, zistili, že bol povrazom priviazaný k plávajúcemu drevu. Tento povraz, istotne sa na to pamätáte, som mu sám omotal okolo pása a priviazal som ho o kruh na kajute, aby sa udržal v sediacej polohe, a zdá sa, že práve toto mu napokon zachránilo život. Ariel bola veľmi chatrná loď, a keď sa potopila, jej kostra sa, prirodzene, rozpadla na kusy. Strechu kajuty, ako sa dalo očakávať, odtrhol prúd vody od hlavných trámov a potom vyplávala (bezpochyby aj s ostatnými troskami) na povrch, Augusta vyniesla so sebou, takže unikol pred strašnou smrťou.

Až hodinu po tom, čo ho vzali na palubu Penguina, bol schopný niečo o sebe povedať, uvedomiť si, aká veľká pohroma postihla náš čln. Napokon sa celkom spamätal a dlho rozprával o tom, čo zažil vo vode. Keď po zrážke Penguina s naším člnom trochu precitol, zistil, že je pod hladinou a krúti sa dookola nelslýchanou rýchlosťou a že má povraz tesne omotaný tri-štyri razy okolo krku. Vzápätí cítil, že prudko stúpa hore, ale vtom hlavou prudko narazil na tvrdý predmet a opäť upadol do bezvedomia. Keď sa znovu prebral, vnímal už lepšie, no ešte vždy sa mu

všetko zdalo akési zahmlené a zmätené. Uvedomoval si, že sa stalo akési nešťastie a že je vo vode, hoci má ústa nad hladinou a môže celkom voľne dýchať. Zrejme v tej chvíli vietor rýchlo pohnal strechu kajuty, ktorá ho vliekla za sebou ležiaceho na chrbte. Pravda, kým by bol vydržal v tejto polohe, bolo takmer nemožné, aby sa utopil. Odrazu ho vlna vyhodila rovno na strechu a tam sa usiloval udržať a len z času na čas volal o pomoc. Krátko predtým, ako ho Henderson objavil, úplne vyčerpaný sa pustil, spadol do mora a už si myslel, že je s ním koniec. Po celý čas, čo zápasil, ani raz si nespomenul na Ariel a na nič, čo by súviselo s príčinou jeho nešťastia. Neurčitý pocit hrôzy a zúfalstva mu načisto zatemnil zmysly. Keď ho napokon vytiahli, celkom ho opustilo vedomie, a ako som už povedal, až za dobrú hodinu si plne uvedomil, v akej situácii sa ocitol. Čo sa ma týka, kriesili ma vyše tri a pol hodiny, skúšali všetky možné prostriedky, a až keď mi podľa Augustovej rady silne trelí údy flanelovou handrou namočenou do horúceho oleja, priviedli ma opäť k životu. Rana na krku, i keď vyzerala zle, nemala v skutočnosti vážnejšie následky a onedlho sa mi zahojila.

Penguin vplával do prístavu asi o deviatej ráno, keď prekonal jednu z najhorších búrok, akú kedy v Nantuckete zažili. Spolu s Augustom sa mi podarilo dostať sa ešte zavčasu k Barnardovcom na raňajky, ktoré sa, vzhľadom na včerajšiu zábavu, na šťastie podávali trochu neskôr. Myslím, že pri stole boli všetci priveľmi unavení, aby si všímali naše poblednuté tváre, ktoré by veru neboli zniesli prísnejší pohľad. Študenti sa však vedia ohromne pretvarovať a som si istý, že ani jeden z našich priateľov v Nantuckete vonkoncom netušil, že ten strašný príbeh, ktorý si rozprávali námorníci po meste, ako vraj na mori vrazili do člna a potopili tridsať-štyridsať neborákov, má niečo spoločné s Arielom, s mojím priateľom, alebo so mnou. Od tých čias sme sa o tom veľmi často zhovárali – no vždy nás pritom zamrazilo. V jednom takomto rozhovore sa mi Augustus otvorene priznal, že v živote sa ho ešte nezmocnil taký otriasajúci pocit hrôzy ako vtedy, keď si na palube nášho malého člna po prvý raz uvedomil, aký je príšerne opitý a ako ho opitosť premáha.

KAPITOLA II

Keď sme za určité veci alebo sme voči nim zaujatí, nemôžeme sa o nich vysloviť s úplnou istotou ani na základe najjednoduchších

údajov. Dalo by sa predpokladať, že nešťastie, ktoré som práve opísal, poriadne schladí moju náruživú túžbu po mori. No práve naopak, nikdy som väčšmi nezatúžil po bláznivých dobrodružstvách, ktoré patria k námorníckemu životu, ako týždeň po našej zázračnej záchrane. Tento krátky čas úplne stačil, aby mi vymazal z pamäti tienisté stránky a jasným svetlom ožiaril všetky príjemné, vzrušujúce a pestré podrobnosti, celú hrozivú krásu tejto strašnej príhody. Moje rozhovory s Augustom boli zo dňa na deň častejšie a čoraz zaujímavejšie. Vedel rozprávať príbehy z ciest po oceáne (dnes si však už myslím, že si aspoň polovicu z nich vymyslel) tak presvedčivo, že museli zapôsobiť na mňa, na človeka s takým nesmiernym oduševnením pre more a neveselou, ale plamennou obrazotvornosťou. Je tiež čudné, že moju vášeň k moru podnecoval práve opisovaním najstrašnejších okamihov útrap a zúfalstva. Svetlé stránky jeho rozprávania ma natoľko nezaujímali. Sníval som o stroskotaní a hlade, o smrti alebo zajatí barbarskými kmeňmi, o celom živote strávenom v žiali a v slzách na akomsi sivom, opustenom brale uprostred neprístupného a neznámeho oceánu. Takéto vidiny či túžby – áno, hneď sa menili na túžby – bývajú, ako som sa neskôr presvedčil, bežné v početnej skupine záдумčivých ľudí –, ale vtedy som ich pokladal za prorocké znamenie osudu, ktorý sa má do istej miery vyplniť. Augustus prenikol skrz-naskrz do všetkých mojich myšlienok. Iste je pravdepodobné, keďže sme si boli takí blízki, že sme čiastočne mali spoločné aj niektoré povahové črty.

Asi osemnásť mesiacov po skaze Ariela Spoločnosť Lloyd & Vredenburgh (zdá sa mi, že tento podnik mal akési styky s firmou Enderbyovcov v Liverpoole) mala opraviť brigu Grampus a vystrojiť ju na lov veľrýb. Bola to stará vyradená loď a nech by už s ňou boli robili čokoľvek, nebola súca na more. Neviem veru, prečo si vybrali práve ju, a nie iné dobré lode, ktoré im patrili, ale bolo to tak. Pána Barnarda vymenovali za jej veliteľa a Augustus mal ísť s ním. Kým loď dávali do poriadku, Augustus ma jednoducho presviedčal, že sa mi núka znamenitá príležitosť, aby som uspokojil svoju túžbu po cestovaní. Zaručene vo mne nenašiel nechotného poslucháča – predsa však sa to nedalo len tak ľahko uskutočniť. Môj otec nebol priamo proti tomu, ale matka dostávala záchvaty už len pri zmienke o tomto pláne. A čo ma najväčšmi prekvapilo, starý otec, od ktorého som si veľa sľuboval, vyhlásil, že mi nedá ani deravý groš, ak mu to ešte raz spomeniem. No tieto prekážky nielenže neuhasili moju túžbu, ale naopak, ešte prilievali olej na oheň. Rozhodol som sa, že za každú

cenu pôjdem, a keď som svoj úmysel oznámil Augustovi, začali sme rozmýšľať, ako by sa dal uskutočniť. Zatiaľ som sa vyhýbal rozhovoru o ceste s kýmkoľvek zo svojich príbuzných, a keďže som sa tváril, že sa venujem zvyčajnému štúdiu, všetci si mysleli, že som sa už svojho úmyslu úplne vzdal. Neskoršie som často s pocitom nevôle a prekvapenia rozmýšľal, ako som sa vtedy správal: to, že som sa vedel tak dokonale pretvarovať pri každom slove a pri každom čine taký dlhý čas, aby som uskutočnil svoj plán – sa dá vysvetliť iba šíalenou a planúcou túžbou, s akou som sa priam nedočkavo tešil, kedy sa splnia moje dávne skryté sny o ďalekých cestách.

A tak pri organizovaní a uskutočňovaní môjho tajného plánu mi neostávalo nič iné, len spoľahnúť sa na Augustove schopnosti, ktorý takmer celé dni trávil na palube Grampusa, lebo čosi zariadľoval pre otca v kabíne a podpalubí. Pravidelne každý večer sme sa však schádzali na poradu a oddávali sme sa svojim nádejiam. Takto prešiel skoro celý mesiac a my sme nevymysleli nič také, čo by mohlo mať výhľad na úspech. Napokon mi však Augustus povedal, že všetko, čo treba, už premyslel. V New Bedforde som mal príbuzného, istého pána Rossa, u ktorého som z času na čas strávil dva alebo tri týždne. Briga mala vyplávať asi v polovici júna (bol to jún 1827) a dohodli sme sa, že niekoľko dní pred jej odplávaním dostane otec ako zvyčajne od pána Rossa list, v ktorom ma pozve, aby som k nim prišiel a strávil dva týždne s jeho synmi Robertom a Emmetom. Augustus sa ponúkol, že tento list sám zostaví a postará sa, aby ho aj doručili. A keď odídem akoby do New Bedfordu, mám sa ohlásiť uňho a on mi na Grampuse nájde úkryt. Ubezpečoval ma, že úkryt bude taký pohodlný, že v ňom budem môcť stráviť aj niekoľko dní, kým sa nebudem môcť ukázať na palube. Keď sa briga dostane až tak ďaleko, že sa nebude môcť už vrátiť, potom ma ubytuje, ako povedal, so všetkým pohodlím v kajute. A čo sa týka jeho otca, ten sa na tomto kúsku iba schuti zasmee. Cestou stretneme dosť lodí, aby som mohol poslať domov list, v ktorom rodičom všetko vysvetlím.

Pomaly sa priblížila polovica júna a všetko bolo pripravené. List už bol napísaný a doručený a v pondelok ráno som naoko odišiel z domu, ako si všetci mysleli, na poštovú loď do New Bedfordu. No v skutočnosti som šiel rovno za Augustom, ktorý ma čakal na rohu ulice. Pôvodne sme plánovali, že až do zotmenia sa budem niekde skrývať a potom vkĺznem na palubu brigy; no keďže nám prišla vhod hustá hmla, dohodli sme sa, že pôjdem

hneď do svojej skrýše. Augustus zamieril k prístavu a ja som kráčať kúsok za ním, zahalený do hrubého námorníckeho plášt'a, ktorý mi Augustus priniesol, aby ma ľudia tak ľahko nespoznali. Ledva sme zahli za druhý roh a prešli okolo studne pána Edmunda, čo myslíte, kto sa tu neobjaví, kto stojí rovno predou mnou a hľadá mi do očí? Starý Peterson – môj starý otec. – Ale toto ! Ved' je to Gordon! – povedal po dlhej prestávke. – A-a-aký špinavý kabát to máš na sebe? – Pane! – odpovedal som ako som najlepšie vedel, lebo tak si to vyžadovali okolnosti, urazene som predstieral prekvapenie a odsekol som nepredstaviteľne surovým tónom. – Pane, zrejme sa mýlite. Po prvé, nie som nijaký Goddin a vyprosím si, vy starý chumaj, aby ste sa takto vyjadrovali o mojom novom ragláne. – Nikdy v živote som sa tak nepremáhal, aby som sa nerozozmial nad čudným spôsobom, s akým vtedy starý pán prijal pohotovú príučku. Ustúpil dva-tri kroky, sprvu zbledol, potom sa prudko začervenal, podvihol si okuliare, potom ich spustil a zahnal sa na mňa dáždnikom. Tu sa však zháčil, akoby mu odrazu čosi prišlo na um, a vtom sa zvrtol a odkrival dolu ulicou. Celý čas sa triasol od jedu a mrmlal si pod fúzy: – Nestoja za nič – nové okuliare! Zdalo sa mi, že je to Gordon – a-a to je ten darebák Dlhý Tom z prístavu.

Keď sme takto iba o vlások unikli, boli sme opatrnejší a bezpečne sme sa dostali na určené miesto. Na palube som zazrel iba jedného či dvoch mužov a tí boli priveľmi zabraní do akejsi práce na prednej časti lode. Dobre sme vedeli, že kapitán Barnard má prácu vo firme Lloyd & Vredenburgh a že sa tam zdrží až do noci, takže sme sa ho nemuseli obávať. Augustus vystúpil na loď prvý, ja som ho o chvíľočku nasledoval a dbal som, aby ma ani jeden z mužov nespozoroval. Hneď sme vošli do kabíny, kde nebolo ani živej duše. Bola zariadená veľmi komfortne, čo bolo na rybárskej lodi dosť nezvyčajné. Boli tu štyri nádherné kajuty so širokými, pohodlnými lôžkami. Všimol som si aj veľkú pec a neobyčajne hrubý a vzácny koberec, ktorý pokrýval dlážku kabíny a kajút. Povala bola vysoká dobrých sedem stôp, skrátka, všetko sa mi videlo akési priestrannejšie a príjemnejšie, než som očakával. Augustus mi však nedoprial veľa času na obzeranie a nástojil, aby som sa čím skôr schoval. Zaviedol ma do svojej kajuty, ktorá sa nachádzala na pravom boku brigy, hneď pri doštenej stene. Keď sme vkročili dnu, zatvoril dvere a zasunul závoru. Zdalo sa mi, že nikdy v živote som nevidel krajšiu izbičku. Bola asi desať stôp dlhá a mala iba jedno lôžko, ktoré, ako som už spomínal, bolo široké a pohodlné. V časti, ktorá priliehala k doštenej stene, bol

priestor asi štyrikrát štyri stopy, a tam sa nachádzal stôl, stolička a niekoľko visiacych poličiek plných kníh, poväčšine námorníckych a cestopisných. Bolo tam ešte veľa iných vymožeností, z ktorých nemôžem nespomenúť akýsi druh safu či chladničky, v ktorej mi Augustus ukázal hromadu lahôdok jednak na jedenie, jednak na pitie.

Potom pritlačil prstami na koberci v kúte určité miesto a vysvetlil mi, že je tam z dlážky nenápadne vyrezaný a opäť vsadený štvorec, ktorého jedna strana meria asi šestnásť palcov. Keď pritlačil, štvorec sa na jednom konci vyklonil tak, že mohol dovnútra vsunúť prst. Takto otvoril vrchnák skrýše (na ňom bol ešte koberec pripevnený klincami), ktorá viedla, ako som zbadal, do zadnej časti podpalubia. Fosforovou zápalkou potom zažal tenkú sviečku a vložil ju do začmudeného lampáša, zostúpil cez otvor a povedal mi, aby som šiel za ním. Keď som zišiel dolu, Augustus stiahol vrchnák za klinec, ktorý tam bol zo spodnej strany pribitý. Koberec sa tým, pravda, dostal do pôvodnej polohy na dlážke kajuty a tak všetky stopy po otvore zmizli.

Sviečka vydávala taký slabý lúč svetla, že som sa iba horko-ťažko predieral cez hromadu porozhadzovaného lodného náradia, medzi ktorým som sa ocitol. Postupne si však oči privykli na pološero, a keď som sa chytil za okraj priateľovho kabáta, kráčalo sa mi oveľa ľahšie. Predierali sme sa a preliezali cez mnohé prekážky v nespočetných úzkych uličkách, až ma priviedol k veľkej debne okovanej železom, aké sa niekedy používajú na prepravu hlinených nádob. Bola takmer štyri stopy vysoká a celých šesť stôp dlhá, no veľmi úzka. Na nej stáli dva veľké prázdne olejové sudy a na nich bola až po hlavnú palubu nahromadená kopa slamených rohoží. Koldokola sa všade až po samú povalu v nesmiernom neporiadku vršilo a tiesnilo množstvo kadejakého lodného náradia spolu s kadejakou spleťou košov, debien, sudov a vriec, takže som mal pocit, že sme sa tam dostali iba zázrakom. Neskôr som sa dozvedel, že Augustus dal zámerne tento priestor zahádzať, aby mi zabezpečil spoľahlivú skrýšu, pomáhal mu pri tom iba jeden chlap, ktorý s brigou neodplával.

Priateľ mi teraz ukázal, že jedna z bočných stien debny sa môže voľne hýbať. Odsunul ju a odhalil vnútro, ktoré ma priam nadchlo. Celé dno pokrýval slamník z kabínového lôžka a bolo tu takmer všetko, čo človek denne potrebuje a čo sa vprace do takého malého priestoru, a zároveň som mal aj dosť miesta, aby som si mohol pohodlne sadnúť alebo ľahnúť. Okrem iných vecí bolo tam aj zopár kníh, pero, atrament a papier, tri prikrývky,

veľký krčah vody, súdok námorníckych suchárov, tri alebo štyri dlhočizné bolonské klobásky, obrovská šunka, pečené baranie stehno a pol tucta fliaš pálenky a likérov. Hneď som sa vo svojom malom byte uvelebil, a to iste s väčším uspokojením, aké prežíva hocktorý panovník, keď vstupuje do nového paláca. Augustus mi teraz vysvetlil, ako sa upevňuje voľná stena debny, a keď potom priložil sviečku až k podlahe, ukázal mi kus tmavého konopného povrazu, ktorý sa vinul po zemi. Povedal mi, že sa ťahá od mojej skrýše všetkými možnými zákrutami pomedzi lodné náradie ku klincu, pribitému do povaly celkom pri tajnom otvore, ktorý vedie do jeho kajuty. Pomocou tohto povrazu poľahky nájdem cestu aj bez jeho pomoci, ak by ma k tomu donútila nejaká nepredvídaná príhoda. Potom odišiel a nechal mi lampáš s bohatou zásobou sviečok a zápaliel a sľúbil, že ma bude navštevovať tak často, ako len bude môcť, aby sa neprezradil. To bolo sedemnásteho júna.

Ostal som vo svojej skrýši tri dni a tri noci (nakoľko som to mohol odhadnúť). Len dva razy som z nej vyšiel, zastal som vzpriamene medzi dvoma košmi priamo oproti otvoru, aby som si povystieral údy. Za celý čas nebolo o Augustovi ani slychu. Vôbec ma to však neznepokojovalo, lebo som vedel, že briga už má každú chvíľu vyplávať a v tej trme-vrme Augustus nenájde tak ľahko príležitosť, aby prišiel za mnou. Konečne som počul, ako otvoril a zatiahol poklop a tíško zavolať. Spýtal sa, či je všetko v poriadku a či niečo nepotrebujem. – Nič, – odpovedal som, – mám všetko, čo mi treba. Kedy už vyplávame? – O necelú polhodinu zdvihneme kotvy, – povedal. – Prišiel som ti to povedať, lebo som sa bál, že sa trápiš, keď som tak dlho preč. Zasa nejaký čas potrvá, kým budem môcť prísť – možno ešte tri-štyri dni. Na palube je všetko v poriadku. Až vyjdem nahor a zavriem poklop, priplaz sa pozdĺž povrazu až ku klincu. Nájdeš tam moje hodinky – môžu sa ti zísť, lebo sa nemôžeš orientovať podľa denného svetla. Možno ani nevieš, ako dlho si tu pochovaný – sotva tri dni, dnes je dvadsiateho. Priniesol by som ti hodinky až k debne, ale bojím sa, aby nezbadali, že som preč. – A s tým odišiel.

Asi polhodinu po tom, čo odišiel, som jasne pocítil, ako sa briga dáva do pohybu, a potešil som sa, že sme sa predsa len šťastne vydali na cestu. Uspokojený touto myšlienkou som si povedal, že nakoľko sa mi to podarí, zachovám pokoj a trpezlivo vyčkám, až sa veci vyvinú tak, že budem môcť vymeniť debnu za priestranejšiu, aj keď sotva pohodlnejšie zariadenú kabínu.